

JOANNA GLEN

De andere helft van
Augusta Hope

Augusta Hope heeft altijd het gevoel gehad dat ze er niet bij hoort, dat ze anders is. En dat klopt. Op haar zesde leerde ze het woordenboek uit haar hoofd. Op haar zevende verbeterde ze haar docenten. Tegen de tijd dat ze acht was, had ze haar lievelingsland ter wereld uitgekozen op de klank van de naam: Burundi.

Nu ze volwassen is, voelt ze zich nog steeds niet op haar plek in het stadje waar ze met haar ouders en tweelingzus woont. Wanneer een afschuwelijke tragedie haar leven overhoop gooit, is ze vastberaden uit te vinden waar ze dan wel thuishoort.

'Dit juweel van een roman is zowel onderhoudend als ontroerend.'
– *Daily Mail*

'Een prachtig geschreven, onvergetelijke debuutroman.' – *RED*

'Een verhaal voor iedereen die ooit het gevoel heeft gehad dat hij nergens thuishoort. Ik heb echt van dit boek genoten [...] Prachtige observaties vol humor in een verhaal dat leest als een trein.'
– Miranda Hart, comédienne en auteur van *Is it just me?*

'Betoverend mooi' – Sarah Haywood, auteur van *De cactus*

Joanna Glen studeerde Spaans aan de universiteit van Córdoba. Ze woont met man en kind in Engeland, en keert terug naar Spanje zodra het haar daar te grauw wordt. Haar debuutroman *De andere helft van Augusta Hope* werd genomineerd voor de Costa Award for best Debut Novel.

DE ANDERE HELFT VAN AUGUSTA HOPE

Wil je op de hoogte blijven van de boeken van Uitgeverij Orlando?
Meld je dan aan voor onze nieuwsbrief op www.uitgeverijorlando.nl,
of volg ons op Facebook, Twitter of Instagram.

JOANNA GLEN

De andere helft van Augusta Hope

Vertaald door Anke ten Doeschate

uitgeverij
ORLANDO

© 2019 Joanna Glen

Oorspronkelijke titel *The Other Half of Augusta Hope*

Oorspronkelijke uitgever The Borough Press, een onderdeel van HarperCollins *Publishers* Ltd.

© 2020 Nederlandse vertaling Uitgeverij Orlando bv, Amsterdam

‘Not waving but drowning’ van Stevie Smith, op pag. 84, vertaald door Paul Claes

‘This Be The Verse’ van Philip Larkin, op pag. 84, vertaald door Peter Verstegen

Dichtregels op pag. 159 van Alfred Tennyson, vertaald door Jan Spierdijk op www.dbnl.org

Dichtregels van Federico García Lorca op pag. 166, 177, 250 en 324 vertaald door Anke ten Doeschate

Dichtregels op pag. 239 uit ‘The Lotos-eaters’ van Alfred Tennyson en pag. 152 en 273 uit ‘The Pedlar’s Caravan’ van W.B. Rands vertaald door Anke ten Doeschate

Omslagontwerp Janine Jansen

© Foto auteur Eva Tarnok

Zetwerk Pre Press Media Groep, Zeist

ISBN 978 94 93081 47 5

NUR 302

www.uitgeverijorlando.nl

Voor Mark, Charlie en Nina

Er is een tijd om te huilen en een tijd om te lachen,
een tijd om te rouwen en een tijd om te dansen.
Een tijd om stenen weg te gooien
en een tijd om stenen te verzamelen.

Prediker, 3: 4-5

AUGUSTA

Van mijn ouders zou je niet verwachten dat ze iemand zouden vermoorden. Iedereen zal dat beamen, behalve de jongen die is gestorven en niets meer zegt. Hij nam zijn verhaal met zich mee, weg van deze aarde, zoals de anderen die het leven lieten.

Dit verhaal, mijn verhaal, behoort ook hun toe.

Mijn verhaal begint, als alle verhalen, met een moeder en een vader. Dat zijn Stanley en Jilly Hope.

Stanley was lang en liep een beetje gebogen, alsof hij zich daarvoor wilde excuseren. Hij droeg graag een donker wollen pak, dat als hij ging zitten omhoogkroop en twee spierwitte, haarloze schenen onthulde. Jilly was een stuk kleiner, zacht als een marshmallow en gek op keukenschorten. Ze had lichtblond, krullend haar dat ze tot net boven de schouder droeg en vaak vergeefs probeerde glad te strijken.

Mijn ouders deden al een aanbetaling op het huis aan Willow Crescent in Hedley Green toen het er nog niet eens stond. Het was het riskantste wat ze ooit hebben gedaan. Hun bankrekening leeghalen voor een berg modder.

Daarna namen ze geen risico's meer. Het leek hun beter een rustig leven te leiden aan de Crescent, die cirkelvormig was, en zo draaiden ze rond en rond in cirkeltjes, tevreden, zonder de drang te ontsnappen.

Ik daarentegen wilde al zodra ik uit mijn moeders schoot kwam, ontsnappen aan alles waarin ik werd gelegd. Zo deed ik met wisselend succes pogingen om de wieg, de box en de kinderwagen te verlaten.

Mijn eerste vertrek, dat uit mijn moeder, verliep niet zo soepel. Ik had me de verkeerde kant op gedraaid en de navelstreng zat om mijn nek gewikkeld. Julia gleed sereen op de wereld, kort voor middernacht op 31 juli. Ik kwam een paar minuten later, maar toen was het al augustus, waardoor we een tweeling waren die niet dezelfde geboortedatum had.

Mijn zus werd in juli geboren en kreeg de naam Julia; ik, die in augustus geboren werd, ging Augusta heten. Twee namen die thema-

tisch bij elkaar pasten, zoals mijn moeder was geadviseerd bij de bibliotheek waar ze boeken met babynamen had geleend die in de lange maanden van onze zwangerschap op haar nachtkastje hadden gelegen. Onze dubbele *exit* was voltooid. Ik hield van het woord *exit*; ‘ex’ betekent ‘uit’ in het Latijn en ‘x’ kan in de wiskunde werkelijk alles betekenen. Op school hingen ook overal groen-witte bordjes waarop EXIT stond geschreven, ook al zijn de daadwerkelijke mogelijkheden om daar te ontsnappen beperkt.

Stanley en Jilly Hope waren meer gericht op binnen dan op buiten, meer op blijven dan op gaan. Ze waren de eerste bewoners van de Crescent en daar gingen ze prat op bij de buren. ‘Wij wonen op nummer 1.’ Alsof ze daardoor winnaars waren.

Maar al vroeg bekwam me de gedachte dat ze juist verliezers waren. ‘Ga weg!’ zei ik tegen de gedachte, maar dat deed ze niet.

Ik heb dit nooit aan iemand verteld, zelfs niet aan Julia, maar ik weet dat mijn blikken me verraadden en dat het haar verdriet deed. En dat spijt me nu, veel meer dan je denkt.

Zij en ik waren Sneeuwvitje en Rozerood: Julia was blond, rustig, beheerst, blij met wat ze had, een neuriënd binnenkind; ik was het tegenovergestelde, altijd trappelend om te vertrekken, donkerharig, recht voor zijn raap, lopend in de wind, met een kort lontje.

Voor onze vijfde verjaardag – toen ons eerste schooljaar erop zat, mijn benen en armen dunner werden en ik tweeënhalve centimeter langer was dan Julia – kregen we allebei een driewieler. De mijne was geel, die van Julia roze. Julia trok met een krijtje lijnen op de oprit en was de hele dag bezig om achteruit in te parkeren. Ik reed van de oprit af, sloeg linksaf, ging boven aan de straat bij nummer 13 de bocht om, stak voorzichtig de straat over naar de rotonde en reed mijn driewieler de visvijver in terwijl ik ‘We All Live in a Yellow Submarine’ zong.

Toen ik in 1998 in groep vier zat en zeven jaar oud was, deden we een onderwaterproject (waarbij we zelf helaas op het droge bleven). Juffrouw April vertelde dat *marinus* in het Latijn ‘van de zee’ betekende, en *sub* betekende ‘onder’, en ‘submarin’ betekende dus onder het zeeoppervlak. Maar toen ik mijn hand opstak en zei dat haar pen sub haar bureau was gerold, zei ze dat ik niet zo’n wijsneus moest zijn.

Zoals anderen van zoetigheid, ijs of pudding houden, heb ik altijd van woorden gehouden, woorden van letters waardoor klanken in concrete zaken veranderen. Wonderbaarlijk genoeg onthouden we welke

klanken bij welke dingen horen, honderdduizenden klankcombinaties – dat is taal. Het fascineerde me als kind en ik luisterde altijd gebiologeerd wanneer ik mensen Spaans, Frans of Gujarati hoorde praten.

Ik besepte met enige trots dat ik op buitenlanders net zo slim moest overkomen als ik Engels sprak, ratelend als een echte professional, maar ja, dat deed iedereen – nou ja, bijna iedereen, want mijn buurjongen Graham Cook kon helemaal niet praten.

‘Ik heb medelijden met de Cooks,’ zei mijn vader dan, hoewel er geen medelijden van zijn gezicht viel af te lezen. ‘Het kan iedereen overkomen.’

Ik ging graag bij de burens langs. Dan sprak ik met Jim Cook als hij zijn auto op de oprit aan het wassen was, want hij had altijd weer nieuwe dromen. Helaas wist hij die nooit te verwezenlijken.

Barbara Cook ging met Julia en mij zwemmen als ze zorgverlof voor Graham had. Mijn moeder zei dat die arme vrouw ook eens normale dingen wilde doen zonder gedoe. Ik probeerde het Barbara Cook dan ook zoveel mogelijk naar de zin te maken, hoewel ze niet iemand was die vertelde hoe ze zich voelde.

Op een dag kon ik na het zwemmen mijn rok en onderbroek niet meer vinden en moest ik enkel in mijn rode T-shirt het kleedhokje van Barbara binnenlopen. Ze zei alleen maar: ‘Augusta, zo lijk je sprekend op Winnie de Poeh!’

Ze lachte tot de tranen haar over de wangen liepen en sloeg mijn natte handdoek om mijn middel. Zo moest ik naar de parkeerplaats lopen, met een vuurrood hoofd van schaamte.

Ik wilde Barbara Cook aardig vinden, ik vond Barbara Cook ook aardig, misschien hield ik zelfs van haar, dus ik probeerde het niet erg te vinden dat ze me uitlachte toen ik me toch al schaamde. Ik leerde een waardevolle les: dat de mensen die we aardig vinden of van wie we zelfs houden, ons toch kunnen teleurstellen – zoals wij hen waarschijnlijk ook teleurstellen.

‘Waarom lachte Barbara me uit?’ vroeg ik Julia later.

Julia haalde haar schouders op en ging verder met het maken van een soort gehaakt, wollen touw dat uit het hoofd van een beschilderde houten pop kwam. Ik haatte dat ding. Ik had er natuurlijk ook een. Die zat nog in de verpakking en had het vast stikbenauwd. Net als de rest van ons.

Vraag me niet waarom, maar mijn moeder bond Julia’s touwtje van

wol aan het lichtkoord in de badkamer. Zo werd het onderdeel van de tentoonstelling van allegaartjes in ons huis. Er waren vlinders van crêpepapier, mobiles aan kleerhangers, onderleggers die op het raam waren geplakt en schilderwerkjes onder de koelkastmagneten. Het was een soort altaar voor ons, de tweeling, hun meiden.

Na ons kwamen er geen kinderen meer.

‘Als je twee perfecte kinderen hebt,’ zei mijn vader, ‘waarom zou je het jezelf dan moeilijk maken?’

‘Zijn wij perfect?’ zei Julia glimlachend, terwijl ze zich op de bank uitstreckte als een kat, met dat lieflijke aura van tevredenheid om haar heen, alsof ze door een gigantische heiligenkrans in de vorm van een lichaam werd omringd.

‘Zonder complicaties, bedoel ik,’ zei mijn vader, met een knikje richting huisnummer 2. Hij legde zijn kleine, bleke hand op Julia’s schouder. ‘Jij hebt ze allemaal op een rijtje. Dat geldt niet voor je-weet-wel.’

Mijn vader draaide rondjes met zijn vinger bij zijn rechterslaap.

Mijn moeder klopte op haar schort alsof zij ons had gebakken en we perfect waren gerezen.

‘Graham Cook heeft ze wel op een rijtje,’ zei ik, waarna ik op dreef kwam. ‘Vind jij het soms oké om te gebaren dat iemand niet in orde is? Wat zouden de Cooks daarvan vinden? En wat betekent perfect eigenlijk, want soms doen mensen die in jouw ogen perfect zijn echt de vreselijkste...’

‘Rustig aan, Augusta. Ik kan niet eens meer nadenken,’ zei mijn vader.

‘... dingen?’

Ik ging maar door, want al was ik nog maar zeven jaar oud, ik hield ervan mijn stem te horen en stelde me voor hoe slim een buitenlander me nu zou vinden. Iemand uit een van de vele landen ter wereld waar het niet zo saai was als in dit land met zijn grijze zee. Er waren ook landen met een turquoise, zegroene of azuurblauwe zee.

Zoals je wel merkt, had ik nooit een aura van tevredenheid om me heen. Geen idee waarom. Zo zitten we nu eenmaal in elkaar, Julia en ik.

Ik zit ook zo in elkaar dat ik ooit een boek wil schrijven. Dat wil ik al zolang ik me kan herinneren.

Maar eerst wilde ik een zo groot mogelijke woordenschat vergaren

zodat ik mijn boek kon schrijven met precisie en franje, een woord dat overigens uit het Frans komt.

Vroeger sloeg ik graag het woordenboek open. Dan begon ik bij het eerste, luttele woordje, ‘a’ (dat twaalf lemma’s heeft) en ging ik alle letters van het alfabet af. Ik zei alle woorden en prentte ze in totdat ik bij ‘zzz’ was (‘Klanknabootsing van een zoemend geluid, bv. van bijen’). Dan probeerde ik de woorden die ik had gevonden in nieuwe, onwaarschijnlijke combinaties uit. Daarna ging ik weer terug en begon ik weer bij ‘a’.

Doorgaans gebruikt men 5000 woorden bij het spreken en twee keer zoveel bij het schrijven, maar wie hoogopgeleid is, gebruikt er misschien wel 80.000. De twintigdelige *Oxford English Dictionary* bevat 171.476 lemma’s voor woorden die in het moderne taalgebruik voorkomen, 47.156 lemma’s voor verouderde woorden en 9500 afleidingen als sublemma’s.

Toen ik op een ochtend in de bibliotheek van Hedley Green was, besloot ik op zoek te gaan naar het land met de mooiste naam, puur qua klank, zonder er iets over te weten.

Eigenlijk had ik bij een workshop marionetten maken moeten zijn, maar ik was weggeslopen en had Julia twee gestreepte sokslangen met plastic ogen en vilten tongen laten maken, omdat dat nu eenmaal niets voor mij was.

Ik glipte langs Jean, de bibliothecaresse, die de hebbelijkheid had haar eigen haar uit te trekken, en ging in de schaduw van de boekenplanken zitten. Ik liep in de index van de atlas alle landen af, van A tot Z, en kwam tot de conclusie dat Burundi het land met de beste naam van de hele wereld was.

Burundi Burundi Burundi. Ik zei het zo vaak dat het geen betekenis meer had. Het was als de zee die tegen mijn geest klotste.

Ik ging naar de linkerkant van de bibliotheek waar een enorme globe op wielen stond, en vond Burundi midden in Afrika, tussen Tanzania, Rwanda en de Democratische Republiek Congo. Ik draaide de globe langzaam rond, staarde naar alle landen en probeerde me elke naam, elke plek, elke landsgrens en elke kustlijn in te prenten. Daarna liet ik de globe razendsnel rondtollen, waardoor het een groenblauwe waas werd. Ik stelde mezelf voor, daar in de bibliotheek van Hedley Green, een piepklein speldenprikje in Zuid-Engeland dat ronddraaide, en ik vroeg me af waarom we eigenlijk niet van de aarde vielen – ik, Julia, de marionettenmevrouw en alle gestreepte sokken.

Ik zocht Burundi op in de encyclopedieën en naslagwerken in de bibliotheek van Hedley Green en ontdekte dat de Tutsi's neerkeken op de Hutu's, die er als eerste waren geweest, ook al spraken ze allemaal dezelfde Bantoetaal, Kirundi, hadden ze dezelfde huidskleur en hetzelfde christelijke geloof. Europeanen arriveerden in schepen en zeiden dat de Hutu's de koeien van de Tutsi's moesten hoeden. Om een lang verhaal kort te maken zorgde dit er uiteindelijk voor dat ze elkaar wilden vermoorden. Het trof me hoe triest en onnodig dat was – en hoeveel trieste en onnodige dingen mensen op deze aarde elkaar aandeden. Ik besloot mijn aandacht naar de hemel te verleggen.

Toen ik met mijn research naar de hemel begon, leek een wolk iets simpels – donzige, drijvende waterdamp, meer niet. Maar hoe meer ik me erin verdiepte, des te meer betekenis kreeg een wolk. De vier letters waren elastisch en strekten zich uit door de jaren heen toen ik me realiseerde dat ergens iemand waarschijnlijk promotieonderzoek deed naar wolken, of naar een klein aspect van wolken, en misschien zou die kennis voor de rest van zijn leven de helft van zijn brein innemen.

Het duizelde me als ik erbij stilstond wat het eenvoudige woord wolk allemaal behelsde. Het duizelde me als ik erbij stilstond dat dat voor elk woord gold. Het maakte me duizelig en nederig – en in mijn duizeligheid en nederigheid keek ik hoe de wolken voorbijdreven. Het leken wel tekstballonnen. Toen ik ouder werd en meer tijd doorbracht bij de rijen woordenboeken op de afdeling met naslagwerken, zette ik er woorden in die ik mooi vond, in alfabetische volgorde, van A tot Z. Acanthus, admiraal, aeronaut, bonenstaak, bergamot, chrysantemum, calamaris, cicade. Ik dacht na over de omvang van de verschillende woorden – of moet ik zeggen hun diepte of reikwijdte? Dan ging het me niet om het aantal letters dat ze hadden maar welke dingen die letters beduiden.

Ik dacht aan de honderdduizenden woorden die allemaal honderdduizenden dingen betekenden en daardoor besepte ik dat ik uiteindelijk aan het eind van mijn leven nog bijna niets zou weten. Maar dat bijna niets wat ik zou weten verschilde, nam ik aan, van het bijna niets wat anderen zouden weten. Bij elkaar zouden we dan een beetje meer dan bijna niets weten. Maar als de onvermijdelijke dood zou komen, zou alles wat we te weten waren gekomen, met ons worden begraven. Dat leek me vreselijk zonde. Zouden we niet eerst ondersteboven gekeerd moeten worden om alle kennis uit ons te schudden, zoals je een spaarpot met muntjes leegt?

Dagenlang kauwde ik op Burundi alsof het kauwgom was. Burundi, zo ontdekte ik, was een groot, veelomvattend woord dat zich maar bleef uitstrekken. Burundi betekende namelijk wel een miljoen dingen.

Het bestond uit 27.816 vierkante kilometer, veelal heuvels en bergen. Tien procent van het grondgebied bestond uit water, met name het enorme Tanganyikameer dat 250 soorten gestreepte, schitterende cichliden in alle kleuren van de regenboog bevatte.

Er woonden zo'n 10,5 miljoen mensen in Burundi – Hutu's (85 procent), Tutsi's (14 procent) en Twa (1 procent) – die bijna allemaal verdrietig waren. Hun land had bijna geen grond meer om gewassen op te telen, hun bossen hadden bijna geen bomen meer en wie niet al door een landgenoot was gedood, zou aan aids sterven.

Onlangs was er nog zo'n mondiaal geluksonderzoek gehouden waaruit bleek dat Burundi in 2016 het ongelukkigste land ter wereld was.

Burundi was mijn eerste onwaarschijnlijke keus, nog voordat ik besefte hoe leuk ik onwaarschijnlijke keuzes vond. Toen ik het eenmaal had uitverkoren, liet het me niet meer los. Ik probeerde me voor te stellen hoe anders mijn leven zou zijn geweest als ik daar en niet hier was geboren. Door de jaren heen deed ik mijn best om op de hoogte te blijven van wat er daar speelde. Ook schreef ik brieven aan alle Amerikaanse ambassadeurs ter plaatse.

Die Amerikaanse ambassadeurs hebben me nooit geantwoord, dus richtte ik mijn aandacht weer op woorden, die wel beschikbaar waren.

Het woord *Asda* ontstond in 1969, toen de gebroeders *Asquith* de *Associated Dairies* benaderden om de vleesafdelingen in hun supermarkten te runnen.

Als je zoiets zou doen met *Julia* en *Augusta*, zou je ons *Justa* kunnen noemen – dan zouden we één zijn. Dat waren we ooit ook echt, in 1999, toen we negen jaar oud waren en we dezelfde geruite rokjes droegen, gemodelleerd naar Jane, de hoofdpersoon van de kinderboekenserie *Peter en Jane*, waarvan mijn moeder tweedehandsexemplaren had.

Later ontdekte ik dat *justa* de vrouwelijke vorm van *justus* is, een Latijns bijvoeglijk naamwoord dat rechtvaardig en eerlijk en zuiver en redelijk en nog veel meer dingen betekent.

Het woord *Asda* vat de wereld waarin ik ben geboren mooi samen, namelijk een wereld waarin *Asda* nieuws betekent. Er zou een enorme, nieuwe *Asda* komen in het enorme, nieuwe winkelcentrum aan de

doorgaande weg van Hedley Green. Dit was groot nieuws in ons huis, aan Willow Crescent, op het schoolplein en in de winkelstraat van Hedley Green – in 1999.

Deze nieuwe Asda zou de grootste Asda van heel Hertfordshire, van heel Zuid-Engeland of van de hele wereld worden, afhankelijk van wie er aan het woord was. Hij zou reusachtig, wit en van gebogen glas worden – als een kolossale ufo. Iedereen was ermee in zijn nopjes. Behalve ik. Ze zagen Asda als een groot woord, maar voor mij was het klein. Het formaat had er niets mee te maken.

‘Ik vind de nieuwe Asda dus echt totaal niet interessant,’ zei ik tegen mijn moeder en Julia. Omdat ik nu eenmaal graag dramatisch doe en moeilijk ben, zei mijn moeder dan. En oppositioneel, zou ik dan zeggen, omdat ik graag nieuwe woorden gebruikte.

‘Wees nou niet zo’n mopperkont, Augusta,’ zei mijn moeder, terwijl ze tijdens het ontbijt pastelkleurig glazuur op cupcakes deponeerde, voor later bij de thee. Zoals modehuizen hun najaarscollectie in het voorjaar toonden, wilde mijn moeder altijd graag minimaal één maaltijd vooruit werken, wat je de adem beneemt als je er te lang bij stilstaat. Ze zat zelden.

Ondanks mijn stellingname bedacht ik al snel zo’n 25 dingen die nog minder interessant waren dan de nieuwe Asda. Reuzel, afwasmiddel, afgeknipte vingernagels, troffels en het lied ‘Forty Days and Forty Nights’ dat we op school moesten zingen.

Hoewel iedereen het over de nieuwe Asda had, zouden er ook (als alles volgens plan verliep) een Homepage, een Next, een Mothercare en – zo ging het gerucht – een grote bioscoop en zelfs een bowlingbaan verrijzen. Die bioscoop en bowlingbaan kwamen er natuurlijk niet, zoals ik misschien wel voorspeld had. (Denk je eens in wat een enorm woord gerucht is, uitpuilend van dingen, als een kolossaal, misleidend warenhuis.)

Als ik me als kind voorstelde, zeiden mensen: ‘Augusta?’ Ze zeiden het op de grootst mogelijk vragende toon. Alsof ze dachten dat ik mijn eigen naam verkeerd zei.

‘Ja, Augusta,’ antwoordde ik dan.

‘Goh,’ was hun reactie.

Sommigen zeiden: ‘En wat is je roepnaam?’

‘Augusta,’ herhaalde ik dan.

‘Van die naam heb ik nog nooit gehoord,’ kreeg ik te horen.

Maar al snel begon ik gesteld te raken op mijn naam.

Het past bij mijn aparte keuzes.

Augusta, de vrouwelijke variant van Augustus – majestueus, verheven, eerbiedwaardig – een naam die vroeger aan vrouwelijke verwanten van de Romeinse keizers was voorbehouden.

Ik bedoel maar.

Kleine wiebelkont, zo noemde mijn moeder me vroeger.

‘Kleine wiebelkont, zit nou eens stil en hou alsjeblieft eens één seconde je mond.’

Mijn moeder zei telkens weer hoe graag ze had gewild dat de Mothercare er al was geweest toen wij nog klein waren. Ik begreep niet waarom je dat zelfs maar één keer zou zeggen.

Julia zei dat een tweeling krijgen vast mijn moeders idee van de hemel moest zijn geweest: pastelkleurige rompertjes, mooie meisjesjurken en veelkleurig ondergoed.

Ik vroeg me af hoe mijn hemel eruit zou zien. Maar vervolgens bedacht ik me dat ik er waarschijnlijk niets over te zeggen had, aangezien er daar meer mensen zouden zijn.

Ik geef de voorkeur aan het woord paradijs, dat we hebben ontleend aan het Griekse *paradeisos* en waarvan we een van de allermooiste bijvoeglijke naamwoorden hebben afgeleid: paradijselijk, een woord dat niemand daadwerkelijk gebruikt.

Mijn grootmoeder Nellie (aan wie ik mijn tweede voornaam te danken had, evenals haar steile, donkere haar en magere ledematen) zei dat we in de hemel witte kleding en kroontjes droegen en maar wat rondhingen. Ik wilde geen kroontje dragen en had een hekel aan rondhingen, dus ik hoopte dat ze het mis had. Ik heb nog altijd geen idee hoe de hemel is en zou het graag willen weten. Zoals wij allemaal, neem ik aan.

Julia zei dat er in de hemel allemaal rozen, watervallen en witte duiven waren, wat haar drie lievelingsdingen waren.

‘Och, had ik maar vleugels als een duif! Ik zou opvliegen en neerstrijken,’ zei mijn grootmoeder die graag Bijbelverzen citeerde, naar aanleiding van een woord, gedachte of de vervloeking van iemand die ze niet mocht. Ze verdeelde mensen graag in schapen en bokken en verwenste mijn bokkengrootvader wanneer ze maar kon naar de hel, omdat hij er kort na de geboorte van mijn moeder met de secretaresse vandoor was gegaan.

Mijn grootmoeder zat op vrijdagavond en zaterdagmiddag in een hoek van de woonkamer, vanwaar ze onze levens becommentarieerde als een Grieks koor dat uit slechts één vrouw bestond. Dan frummelde ze aan het zilveren kruisje om haar nek, waarop een kleine Jezus Christus zat die altijd stervende was. Het stoorde me.

Om plaats te maken voor het magische *Asda Development* moesten de rijtjeshuizen aan de doorgaande weg gesloopt worden. De bewoners werden zeer ruimhartig gecompenseerd, zei iedereen. Het leek alsof ze bij de sloop steeds een rechthoekig stuk ijs van Wall's afsneden, één plak per keer. Ik vond dit een van mijn beste vergelijkingen ooit (gelet op de naam van het ijsmerk), maar niemand in mijn familie leek mijn genialiteit te kunnen waarderen.

Mevrouw Venditti, die met de ijscoman getrouwd was, huilde toen nummer 3 werd afgesneden. Mijn moeder vertelde dat dat kwam doordat haar kindje in dat huis aan wiegendood was gestorven. Ik had gehoord dat dat kon gebeuren als baby's op hun buik te slapen werden gelegd en vroeg mijn moeder of mevrouw Venditti dit per ongeluk ook had gedaan. 'Kunnen we het over iets anders hebben?' zei mijn moeder.

'Waarom?' zei ik.

'Omdat ik liever niet aan dode baby's denk,' zei ze.

Mijn vader voegde eraan toe: 'Mevrouw Venditti is ook Italiaans.'

Ik zei: 'Wat bedoel je daarmee?'

Hij zei: 'Stel toch niet de hele tijd allemaal vragen.'

De bestuurder van een oude Renault 5 botste op een busje vol schoolkinderen, omdat hij al rijdend had toegekeken hoe nummer 8 bezweek. Niemand raakte ernstig gewond. Er kwam een bordje waarop stond: 'Hou je blik op de weg gericht.' Maar om dat bordje te kunnen lezen moest je je blik juist afwenden. Ik vond dat volwassenen soms gewoon niet goed nadachten.

Van mijn moeder mocht ik 's avonds naar de doorgaande weg om onze vader op te wachten als hij thuiskwam van zijn werk. Het gaf haar het gevoel dat ons leven compleet volmaakt was. Net als de gezinnen in haar tweedehands boeken waarvan er steeds meer op de planken van de overmatig gelakte grenen buffetkast stonden.

Het huis van de Greens ging als laatste tegen de vlakke. Alle zes Greens keken aan de overkant van de straat toe, terwijl ik wachtte op

mijn vader die al snel fluitend aan kwam lopen, op de terugweg van Stanley Hope Uniforms.

‘Dit is vast een trieste dag voor jou,’ zei hij op vrolijke toon tegen meneer Green, alsof het verdriet van meneer Green zijn eigen geluk versterkte.

‘Ach, het is maar een berg stenen,’ zei meneer Green met zijn handen in zijn zakken.

‘Het is een thuis,’ zei mijn vader.

‘Nu doe je wel een beetje sentimenteel, Stanley,’ zei meneer Green. Daar leek mijn vader niet van terug te hebben.

‘Maak je je geen zorgen?’ zei meneer Green tegen mijn vader toen zijn oude huis werd neergehaald.

‘Waarom zou ik me zorgen moeten maken?’ zei mijn vader.

‘Te veel zorgen, Jilly,’ zei mijn vader altijd als mijn moeder voorstelde een hond te nemen, een vliegريس te maken of nog een kindje te krijgen, wat door de jaren heen haar grootste wens bleef.

‘Schooluniformen!’ schreeuwde meneer Green boven het lawaai van neerstortend baksteen uit, knikkend naar de plek achter de omheining waar de grootste Asda van het universum zou verrijzen.

‘Schooluniformen?’ schreeuwde mijn vader terug.

Het lawaai verstomde even.

‘Asda verkoopt schooluniformen,’ zei meneer Green erg traag en op luide toon, alsof mijn vader achterlijk was. ‘Allerlei uniformen. En nog goedkoop ook. De hele mikmak.’

Ik keek naar het gezicht van mijn vader en zag het in een flits van een seconde breken, een haarscheurtje, als op een porseleinen vaas. Ik sloeg mijn ogen neer en keek naar het trottoir, want ik vond het niet fijn om het gezicht van mijn vader zo te zien. Toen ik weer opkeek, was het haarscheurtje verdwenen. Maar het zweet parelde op zijn gezicht. Het leek wel een laagje doorzichtige lijm dat het scheurtje hopelijk zou repareren. Ik wist echter dat scheurtjes vaker groter worden en zich opsplitsen dan dat ze krimpen en herstellen. Ik had het bange gevoel dat het gezicht van mijn vader in tweeën zou breken.

‘We moesten maar eens gaan,’ zei mijn vader tegen meneer Green. Hij zwaaide naar mevrouw Green en hun vier verveelde kinderen.

‘Wat is mikmak?’ zei ik, in de hoop dat ik een nieuw woord aan de M-pagina kon toevoegen.

Mijn vader had meneer Green geen antwoord gegeven en ant-

woordde mij nu ook niet. Hij rende bijna naar huis, terwijl we normaal gesproken rustig wandelden en ik vertelde hoe mijn dag op school was geweest. Zijn vingers trilden en ik wist dat hij naar mijn moeder wilde.

‘Je zit samen in hetzelfde schuitje,’ zegt mijn moeder nog altijd, ondanks of misschien dankzij alles. ‘Dat houdt het huwelijk in. In voor- en tegenspoed. In ziekte en gezondheid.’

‘Ik moet je even spreken, Jilly,’ zei mijn vader, nog voordat hij de sleutel uit het slot had gehaald. Ik merkte dat hij hijgde van bezorgdheid. Ik ging in de woonkamer onder het dienluik zitten (een boogvormig gat in de muur), vanwaar ik hun keukengesprekken altijd kon volgen.

‘Och, lieverd,’ zei mijn moeder lachend. ‘Asda is toch geen partij voor Stanley Hope Uniforms?’

‘Echt niet?’ zei mijn vader. ‘Echt niet?’

‘Het gaat om de persoonlijke service,’ zei mijn moeder. ‘Wie neemt de maten van de kinderen op bij Asda? Wie naait hun initialen op hun gymtassen bij Asda?’

‘Echt?’ vroeg mijn vader weer. ‘Hoef ik me nergens zorgen om te maken?’

Hij liep naar de gang en mompelde: ‘Niets om me zorgen over te maken. Niets om me zorgen over te maken.’

‘Waren de Greens verdrietig toen hun huis tegen de vlakke ging?’ vroeg mijn moeder tijdens het avondeten.

‘Meneer Green zei dat het maar een berg stenen was,’ zei ik.

‘Wat harteloos,’ zei mijn moeder. ‘Het is de plek waar ze hun kinderen hebben grootgebracht.’

‘Meneer Green vond dat papa sentimenteel deed,’ zei ik.

Mijn vader bloosde.

‘Ik vind het leuk als je sentimenteel bent,’ zei mijn moeder.

Julia en ik keken elkaar aan, in afwachting van het moment dat mijn moeder mijn vader een kus op zijn hoofd gaf, op zijn bezwete haar – en dat deed ze ook. Ik vond dat mijn vaders haar altijd een beetje vreemd rook.

‘We moeten je nog iets vertellen, papa,’ zei mijn moeder.

‘O ja?’ zei mijn vader, terwijl hij zijn vijfde worstje aan zijn vork prikte.

‘Julia is Dichter van de Week geworden,’ zei mijn moeder. ‘Dat is een heel bijzondere prijs op school.’

‘Goed zo,’ zei mijn vader, waarna hij eraan toevoegde: ‘Augusta heeft het vast ook heel goed gedaan.’

‘Julia gaat het aan je voordragen,’ zei mijn moeder tegen mijn vader.

‘De titel,’ zei Julia, terwijl ze me een beetje beschroomd aankeek, aangezien poëzie eigenlijk mijn ding was, ‘is “De naam van mijn moeder”.’

‘Iedereen moest een gedicht met die titel maken,’ zei ik ter verduidelijking, hoewel mijn moeder het als een blijk van minachting jegens Julia opvatte en me als waarschuwing net even te lang aankeek.

‘Kom maar op,’ zei mijn vader.

Julia stond op en begon voor te dragen, hoewel ze daar niet erg goed in was en een beetje hakkelde, wat ik met mijn kiezen op elkaar aanhoorde.

*Jilly is de naam van mijn moeder
Ze houdt van gezichtspoeder
Ze doet gek in de zomer
Maar in de winter is ze een dromer.*

‘Bravo,’ zei mijn vader lachend zonder acht te slaan op het gehakkel.

‘Dat ben ik toch ten voeten uit?’ zei mijn moeder. ‘Ik hou inderdaad van gezichtspoeder, toch Stan?’

Ik was blij voor Julia dat ze Dichter van de Week was geworden en vond het schattig dat haar neus tijdens het voordragen plooidde als bij een konijntje, maar ik wist dat het geen goed gedicht was. Misschien had de juf geen verstand van poëzie of wilde ze dat er ook eens andere kinderen wonnen.

Mijn moeder en vader zaten na Julia’s voordracht nog een tijdje te gniffelen waardoor ik het idee kreeg dat ze hun verstand waren verloren. Zelfs als je van rijmpjes hield, was dit echt niet grappig.

‘Ik doe ook gek in de zomer,’ lachte mijn moeder, terwijl ze haar ogen afveegde. ‘En in de winter mag ik graag een beetje dromen.’

Het was bijna zomer en dan deed mijn vader de winkel vanaf 30 of 31 juli (Julia’s verjaardag) twee weken dicht, omdat veel mensen dan toch op vakantie waren en mijn moeder erop stond dat wij ook twee weken weggingen.

Mijn moeder was vijftig weken per jaar bezig met de organisatie van die twee vakantieweken. Vaker wilde mijn vader geen vrij nemen, om-

dat hij de winkel liever niet aan iemand anders overliet, zoals sommige moeders niet willen dat hun baby's van arm tot arm gaan. In de etalageruit hing een kalender waarop stond dat hij het hele jaar OPEN was. Alleen die twee weken dat we op vakantie gingen, waren met dun potlood doorgestreept.

‘Nog een half jaar, dan gaan we op vakantie,’ zei mijn moeder dan.

‘Nog vijf maanden.’

‘Nog vier.’

‘Nog drie.’

‘Nog twee.’

‘Nog één.’

Als we op vakantie gingen, zorgde mijn vader ervoor dat er timers voor de verlichting werden ingeschakeld waardoor het leek alsof onze dagelijkse bezigheden gewoon doorgingen. Voor vertrek controleerde hij wel vijf keer of ze ook werkten, en daarna nog een keertje voor de zekerheid. Ik zei dat ik nog nooit inbrekers bij Willow Crescent had zien rondhangen, maar volgens hem waren ze ook niet herkenbaar aan plunjezakken of gestreepte bajeshemden. Iedereen kon een inbreker zijn, zelfs mensen die we kenden en aardig vonden, zelfs onze burenen aan Willow Crescent.

‘Zelfs Barbara Cook?’ vroeg ik.

‘Nee, Barbara Cook natuurlijk niet,’ zei hij.

‘Maar jij zit toch bij de buurtwacht?’ zei ik. ‘Dan had je toch inmiddels wel moeten weten of een van je burenen een inbreker is?’

‘Val je vader toch niet lastig nu hij het zo druk heeft,’ zei mijn moeder, terwijl ze haar vrolijke vakantiegezicht opzette en hoopte dat mijn vaders vingers niet gingen beven door mijn brutaliteit. Dat gebeurde soms, vooral op de dag van vertrek, wanneer hij op van de zenuwen was.

Mijn moeder bracht in de herfst al haar eerste bezoekje aan het reisbureau. Ze hield het advertentiebord bij de nieuwskiosk in de gaten. Ze speurde de zondagskranten af. Ze raadpleegde de schoolkrant, waarin mensen vakantiehuizen en caravans te huur aangeboden.

Julia's gedicht werd ook in de schoolkrant gepubliceerd. Mijn moeder knipte het uit en lijstte het in. Mijn vader spijkerde het aan de muur in de gang. Julia legde een Werthers Echte en een briefje onder mijn kussen waarop stond: ‘Jij bent de echte dichter van de familie.’

Ik zoog er nederig op terwijl Julia (niet onterecht) zei: ‘Mijn gedicht is eigenlijk behoorlijk slecht.’

Ik wilde woorden met mijn mond maken om te zeggen dat het best meeviel, maar leek die woorden niet te kunnen vormen. En anders had Julia toch wel geweten dat het een smoesje was.

Zo gaat dat bij een tweeling, en misschien bij alle broers en zussen. Je kent elkaars buitenkant, het lichaam waar je elke avond mee in bad zit, totdat je te groot wordt om samen in bad te gaan. Dan zit de een op de wc-deksel te kletsen met de ander in het bad, totdat je de hete kraan weer aanzet en van plek wisselt.

Je kent de kleine moedervlek op Julia's rechterbovenarm en het donkere sproetje op haar linkerringvinger waardoor ze links van rechts kan onderscheiden. Ook vanbinnen ken je haar door en door. Je voelt haar tranen nog voordat ze vallen – en je wilt ze ontzettend graag tegenhouden, ook al kan dat niet, dat is nu eenmaal zo. Je hoort haar al lachen voordat ze dat daadwerkelijk doet en daarom moet jij ook lachen. Haar prachtige, heldere lach.

In die zin is een tweelingzus je thuis.

Dat was bij mij in elk geval wel zo.

Veel meer mijn thuis dan mijn echte thuis.

Thuis, dat is pas een bijzonder woord. Een miljoen betekenissen in een gigantische knapzak die we aan een stok over onze schouder dragen.

'Heb jij geen gedicht geschreven, Augusta?' zei mijn moeder.

Ik knikte.

'Laat het eens zien,' zei ze.

'Dat hoeft niet,' zei ik.

'Dat hoeft wel,' zei mijn moeder. Nu moest ik mijn Engelse schrift pakken en daar had ik helemaal geen zin in.

'Alsjeblieft niet,' zei ik. 'Juffrouw Rae vond het niet zo bijzonder.'

'Ach, vast wel,' zei mijn moeder, die dat natuurlijk helemaal niet zeker wist, vooral omdat ik zeker wist dat dat zo was.

Ik sloeg mijn schrift op de juiste pagina open.

Dit kreeg mijn moeder te lezen:

*De naam van mijn moeder
door Augusta Hope*

*Mijn moeder heet Jilly
Dat is (blijkbaar) een koosnaam,
Een verkleinwoord voor Jill*

*Hoewel het langer is met die 'y' erbij.
Maar nu vraag ik me af
waarom je een fijne pil
zoals aspirine
(die hoofdpijn doet verdwijnen)
niet pillie noemt.*

*Je gebruikt het dan weer wel
Bij minder complimenteuzen woorden
Want een gek kan een gekkie zijn
Of een maffie.
Is een beetje gek dan ook gekkie?*

Eronder had de juf geschreven: 'Dit is best een raar gedicht, Augusta. Het heeft ook niet echt een rijmpatroon. Goed gedaan!'

Mijn moeder staaarde naar het commentaar van de juf.

Daarna staaarde ze naar de grijze regels eronder. Ze probeerde de hanenpoten te ontcijferen en overpeinsde wat ze in vredesnaam over mijn rare gedicht kon zeggen.

Onder het commentaar van de juf had ik geschreven: 'Ik wilde ook geen normaal rijmschema gebruiken FVI.' (Ik had ontdekt dat dat *For Your Information* betekende.) Maar dat laatste had ik weer uitgegumd, omdat ik wist dat het, ook al was het waar, een beetje brutaal en arrogant zou overkomen.

Mijn moeder deed haar uiterste best om te ontcijferen wat ik had uitgegumd.

'Wat stond hier?' zei ze.

'Dat weet ik niet meer,' zei ik.

'Het is...' haperde mijn moeder. Ze had geen idee wat ze moest zeggen.

'Het geeft niet,' zei ik. 'Je hoeft het niet mooi te vinden. Ik weet dat het een beetje vreemd is.'

'Soms vraag ik me af wat er allemaal omgaat in dat hoofdje van jou,' zei mijn moeder.

Ze heeft mijn gedicht niet ingelijst.

PARFAIT

Mijn moeder heette Aurore, wat zonsopkomst betekent.

Het land van mijn moeder, Burundi, wacht nog steeds tot de zon weer opkomt.

De poëzie van Burundi toont zich in de kolibries die uit paarse bloemkelken drinken; in de glinsterend groene bladeren na een nachtelijke regenbui; in de cichliden die als edelstenen flitsen onder het wateroppervlak van het Tanganyikameer, waar sluimerende krokodillen als boomstammen doodstil en verraderlijk in het water liggen en nijlpaarden verderop in een rijtje door het water zwemmen.

Burundi's geestkracht spreekt uit de waardige gezichten van degenen die bereid zijn te vergeven, in de overtuiging dat het land op een dag weer tot bloei zal komen.

Waardige gezichten als die van mijn vader.

Ik was zijn eerstgeboren zoon en hij bad dat we weer in vrede zouden leven tegen de tijd dat ik groot was.

'Jij bent met een glimlach op je gezicht geboren,' vertelde hij. 'Je was helemaal perfect. Alles waarvan we ooit hadden gedroomd.'

'Daarom hebben we je Parfait genoemd,' zei mijn moeder.

'Parfait Nduwimana,' zei mijn vader (dat betekent: 'Ik ben in Gods handen.').

'Je was een prachtige baby,' zei mijn moeder, 'met van die kuiltjes in je wangen.'

'Waarom zijn zulke kuiltjes mooi?' vroeg ik.

'Daarom!' zei ze, waarna ze op haar onvermoeibare benen naar me toe huppelde en het linkerkuiltje met haar rechterhand streelde.

Mijn moeder deed me aan een vogel denken.

Ik vond het leuk om vogels te kijken als ik onderweg was: de hop, de malachietijsvogel of mijn lievelingsvogel, de rozekopdwergpapegaai. Dat was een papegaaitje in regenboogkleuren dat zich vaak waste in het beekje in de buurt van ons boerderijtje.

‘Die vogel is zo...’ zei ik.

‘Onnodig,’ vulde mijn vader dan aan.

Ik nam aan dat schoonheid dat was.

Pas later ontdekte ik dat ik niet zonder kon.

‘Onnodig extravagant,’ verduidelijkte mijn vader.

‘Wat is extravagant?’ vroeg ik.

‘Dit,’ zei hij, terwijl hij een rondje draaide en naar alles om hem heen wees; naar de hemel en de bomen en het heldere water dat over de kiezelstenen stroomde.

Mijn familie waste zich ook in het beekje, net als de vogels.

In het begin waren we met ons negenen.

De meisjestweeling: Gloria en Douce, die graag de glanzende bruidsmeisjesjurken droegen die de baptisten in plastic zakken de heuvel hadden afgedragen.

De jongenstweeling: Wilfred, vernoemd naar een Engelse missionaris die op onze *colline* had geleefd (en daar ook was gestorven), en Claude, vernoemd naar een Franse.

Pierre was sterk en koppig. Je wist nooit wat er in hem omging.

Bij Zion, de jongste, wist je dat wel. Al van meet af aan droeg hij zijn hart op zijn tong, zoals ze dat zeggen.

Het gezicht van mijn vader straalde altijd, alsof er in hem een kaarsje brandde waarvan het licht door zijn ogen scheen. Hij had zo’n brede glimlach dat die van het ene oorleletje naar het andere leek te reiken. Als hij hardop lachte, leek dat op te borrelen uit een mysterieuze bron in zijn binnenste. Ik zie voor me hoe hij van een takje een fluitje voor ons maakte, of van een kokosnoot en touw een voetbal.

Ik voel de armen van mijn moeder om me heen, haar enigszins klamme oksels op mijn schouders, de warmte van mijn wang tegen haar zachte borst en de intense huivering van ergens thuishoren die langs mijn ruggengraat naar mijn voetzolen gleed.

Samen zaten we rond het vuur. De meisjestweeling zong, de jongenstweeling zat dicht tegen elkaar aan, hun enkels waren aan elkaar gebonden en ze weigerden elkaar los te laten. Pierre peinsde en zweeg. Mijn moeder hield de baby in haar armen. Hij leek nog niet helemaal van deze wereld.

‘Laten we hem Zion noemen,’ had mijn vader gezegd toen mijn moeder hem tussen haar benen naar buiten had geperst en er op het boerderijtje links van ons gewerschoten hadden geklonken.

De vrouwen hadden de navelstreng afgebonden.

‘Ja, Zion!’ had mijn vader gezegd. ‘Zodat we allemaal blijven dromen van de stad die zal komen!’